

beeld

Grijze emotie
achter aardse
kleuren

spraak

Elmer de Gruijl (Utrecht, 1976) zoekt de schoonheid van mensen in eenzaamheid en de roep om hulp, in verlatenheid en de vraag naar aandacht. Aardse kleuren geven de personages op zijn doeken een afstandelijk maar toch menselijk karakter. Zij nemen het leven zoals het is: lijdzaam, onverschillig, soms zelfs met een overtuiging, die in hun gezichten te lezen is.

Ad Lansink
in gesprek
met **Elmer
de Gruijl**

Op het eerste gezicht hebben jouw schilderijen een anekdotisch karakter. Zij vertellen een snel verhaal van mensen in hun dagelijkse omgeving. Klopt die benadering? **Nee, mijn schilderijen zijn niet per se anekdotisch. De beelden moeten meer oproepen dan een vluchtige indruk. Zij beogen duidelijk meer dan het vertellen van een snel en oppervlakkig verhaal. Er valt veel meer in te ontdekken dan die ene anekdote, die kortstondige indruk. Het resultaat moet altijd interessant blijven. De verbeelding van de werkelijkheid moet voortdurend associaties oproepen: een onverwachte inval, een ongedachte verrassing.**

Ondanks de grijze tinten en sombere kleuren trekken jouw doeken meteen de aandacht van de kijker. Is de werkelijkheid zelf zo grauw of is het jouw visie op het alledaagse leven? **Dat is een lastige vraag. Zelf heb ik wel een sombere inslag. Ik ben geen uitbundig type. Daarnaast houd ik van kleuren, die mij gevoelsmatig goed liggen. Ik werk graag met kleuren, waarmee ik goed uit de voeten kan. Dat zijn vrijwel altijd aardkleuren. Het werken met die vaak wat donkere kleuren voelt meteen goed. De grijze tinten komen overeen met mijn gevoel van ingetogenheid, van rust, van bescheidenheid.**

De mensen op jouw schilderijen leiden kennelijk een weinig vreugdevol leven, met nogal wat droefheid. Wat wil je met deze beelden zeggen? **Een vooropgezet plan heb ik meestal niet. Een boodschap draag ik niet bewust uit. Ik werk wel gevoelsmatig. De gezichten van mijn personages zijn niet zozeer droef, wel neutraal. Zij**

kijken meestal ook strak voor zich uit. Wanneer ik al die mannen of vrouwen zou laten lachen of huilen, worden zij mij te typisch, te uitgesproken. Trouwens, ik houd niet zo van vrolijke kunst, van beelden vol vreugde. Er moet een snik in zitten, een stil verdriet. Het is een minstens zo boeiende kant van het leven, die ik daarom ook wil laten zien. Mensen die zich verlaten voelen in een samenleving zoals die vandaag de dag functioneert. Eenzaamheid en verlatenheid kennen hun eigen schoonheid.

Je schilderijen dragen daarmee een ingebouwde tragiek. De figuren vragen al dan niet bewust om hulp. Wil je de toeschouwers aan het denken zetten? Of iets laten doen? **Ik wil met mijn schilderijen wel wat losmaken bij de toeschouwer. Ze aan het denken zetten. Tijdens het maken van mijn beelden ontstaan er allerlei associaties die uiteindelijk leiden tot een eindresultaat. Als ik een persoon schilder met een bepaald soort kop met bijpassende lichaamshouding dan hoort daar gevoelsmatig een ander persoon met een bepaald soort kop en lichaamshouding bij. Die probeer ik dan al schilderend te vangen. Samen vormen zij het verhaal van het schilderij. Ik hoop dat de toeschouwer dat verhaal herkent.**

Hoewel sommige doeken wel zo ogen, schilder je geen karikaturen. Je maakt de personages niet belachelijk, maar je wilt wel de diepere gevoelens die in mensen schuilen zichtbaar maken? **Dat klopt wel, ja. De figuren op mijn doeken doen eigenlijk niets. Ze zitten op een bank of een scooter. Of ze vormen een groep indivi-**

duen. Ze lijken zelfs op elkaar maar roepen ieder voor zich toch iets aparts op. Zo iets dat je denkt: daar gaat wat in die hoofden om. Neem bijvoorbeeld het doek de bungalow [het schilderij waarvoor de kunstenaar zich tijdens ons gesprek heeft laten fotograferen]: de verhouding tussen twee mensen, die wel degelijk bij elkaar horen maar toch in veel opzichten hun eigen leven leiden. Zij zijn even eenzaam als onafscheidelijk. Het is een voorbeeld van 'Émotion Grize', een term die ik zelf heb bedacht en die de lading van een groot deel van mijn schilderijen aardig dekt. Ik heb die term een tijdje laten schieten, maar toch weer teruggehaald omdat hij de essentie van mijn werk goed aangeeft.

Ook gebruik je vaak het middel van de overdrijving, soms subtiel in een enkel detail – de bril van de man van de bungalow – maar ook wel met meer nadruk zoals in het waterpoloteam: de zwemmers met hun kleine maar duidelijk aanwezige coach. Door overdrijving kun je bepaalde zaken duidelijk maken, dingen er uit laten springen. Ik vind wel, dat je daarin niet te ver moet gaan. Dan wordt het onderwerp, misschien zelfs het hele schilderij belachelijk. Het is vaak moeilijk om een goed evenwicht te vinden. Soms moet ik erg lang zoeken voordat alles klopt: de figuren, de compositie, de maatvoering en het uiteindelijke beeld dat ik voor ogen heb. Overdrijven kan dus wel, maar de afweging luistert nauw.

Dat waterpoloteam roept ook andere vragen op: waarom die eenvormigheid van badkleding en gezichten, tot de ringbaardjes toe, waarom die strakke achtergrond en kleurstelling van vloer en wand? Dat heeft te maken met mijn paradoxale bedoeling: de figuren moeten allemaal hetzelfde zijn. Zij moeten iets gemeenschappelijks uitstralen. Maar tegelijkertijd moeten zij ieder voor zich alleen spreken. Individualiteit in eenvormigheid. En wat die achtergrond betreft: het is al druk genoeg met al die waterpoloërs en hun coach. Ik hoef er verder niets bij te vertellen. Daarom schilder ik een eenvoudige achtergrond. Ik wil de nadruk leggen op de groep als geheel en op de personen afzonderlijk. Hetzelfde mechanisme zie je in het schilderij de kosmonauten, die samen en toch alleen wachten op het

onvermijdelijke vertrek naar de ruimte. Ze kijken ons recht in het gezicht aan, bedremmeld alsof ze de onbeholpenheid van het bestaan willen delen.

Het woord 'ruimte' brengt mij bij de 'automotive' schilderijen: geen mensen maar talloze auto's tussen immense flatgebouwen: wat wil je zeggen met die reeks: een ode aan de planologie of een persiflage op de materiële werkelijkheid? Ja: een persiflage is het zeker. Ik werd gewoon gek van al die auto's op straat, op parkeerplaatsen en waar niet. Ik heb dat gevoel van me af geschilderd, overigens in een meer abstracte vorm. Daarom ook die flatgebouwen, waartussen die talloze auto's zich een weg proberen te banen. In zekere zin was het ook een experiment; in deze schilderijen zit ook een hele duidelijke boodschap misschien wel meer dan in die andere doeken. Het is een kleine reeks geworden die ik voorlopig niet verder uitbouw. Ik ben nu weer helemaal terug bij mensen. Daar kan ik alle kanten mee op.

Welke techniek gebruik je het liefst? In hoeverre zijn techniek en textuur bepalend voor het handschrift? Ik maak eerst een of meer schetstekeningen. Vervolgens ga ik schilderen en gebruik ik houtskool voor lijnen en accenten die in het schilderij zichtbaar blijven. Ik breng dunne lagen verf over elkaar aan. Ik werk tegenwoordig altijd met acryl en nooit meer met olieverf. Enkele jaren geleden ben ik overstapt op acryl, omdat ik daar snel en goed mee kan werken. Trouwens, na enkele jaren terpentijn moest ik langzamerhand ook aan mijn gezondheid gaan denken.

Elmer de Gruijl laat in zijn schilderijen de hulpeloosheid en onbeholpenheid van de mens zien. We kunnen ons allemaal herkennen in de taferelen die hij ons voorschotelt, al constateren we liefst zo snel mogelijk dat wij ons lot natuurlijk niet zo gelaten ondergaan! De grijze emotie die Elmer in zijn werk legt, blijft echter een appel op je doen. Gelukkig maar, kunst mag tenslotte wel méér zijn dan een mooi plaatje alléén. Prachtig geschilderd zijn ze daarnaast ook nog!
– Marie-Louise Salet, galerie Stills

Over kleuren gesproken: mensen die van harde kleuren houden, komen soms ook aan hun trekken: ze moeten dan wel een andere persiflage voor lief nemen: een brandweerman bij een atypische vuurhaard? Terugkijkend heb ik nooit echt van kleur gehouden. Bovendien passen harde kleuren niet zo bij mij. Ik heb het wel geprobeerd, ook om uit te zoeken waar ik terecht kon komen. Het was dus meer een experiment. Nu werk ik met niet meer dan vier kleuren, twee aardkleuren en een blauw en een rood. Het zijn eigenlijk meer tinten dan kleuren die mijn schilderijen tot één geheel maken. Het is inderdaad een karakteristiek handschrift geworden waarmee ik achteraf wel blij ben. De brandweerman kent wel enkele harde kleuren, maar het thema blijft toch dicht bij huis: het huiselijk tafereel, met een meisje dat lethargisch de nieuwsgierigheid van een jongen in brandweerpak ondergaat. Een jongen die bovendien te groot lijkt om nog in brandweerpak rond te lopen maar te jong is om de geconstateerde brandhaard te kunnen blussen.

Terug naar de Émotion grize: spreken grijstinten de kijkers wel voldoende aan? Maar bovenal: mag ik de grijze emotie achter de aardse kleuren verstaan als jouw vertaling van de kleine en grote wereld om je heen? Er zijn gelukkig aardig wat mensen die van gedempte kleuren houden. Mensen die mijn schilderijen kopen zijn meestal kunstverzamelaars en niet

de mensen die op zoek zijn naar iets voor boven de bank. Die mensen zijn meestal bang dat ze depressief worden van mijn doeken. En misschien worden ze dat er uiteindelijk ook wel van. Maar dat is dan hun eigen schuld en niet de mijne, vind ik. Ja, de 'Émotion grize' is de vertaling van mijn meervoudige gevoelens: mededogen voor het menselijk lijden, afkeer van het gemak waarmee mensen hun lot ondergaan, en een oproep om de vicieuze cirkel van onmacht te doorbreken. De menselijke zwakte kan overwonnen worden, al was het alleen al door de associaties die mijn schilderijen teweeg kunnen brengen.

Galerie Stills richt zich op moderne, figuratieve kunst. Via wisselende verkoopexposities, werk in de stock, publicaties en verhuur van kunst aan bedrijven kunt u kennismaken met het werk van de kunstenaars uit onze stal. We selecteren kunstenaars op basis van hun professionaliteit, gelaagdheid en figuratie en authenticiteit. Kunst kopen wordt extra aantrekkelijk via de kunstkoopregeling van de Mondriaanstichting. Voor meer informatie over deze regeling, de galerie, lopende exposities en activiteiten, zie www.galeriestills.nl

Curriculum Vitae

Elmer de Gruijl (Rotterdam, 1976) is autodidact en werkt sinds 2001 in Utrecht. Zijn werk bevindt zich in privé- en bedrijfscollecties.

Exposities

Galerie Stills, Nijmegen
ING Collectie, Amsterdam
Galerie Smelik & Stokking, Den Haag
Galerie Kap Pur, Tilburg
Kunsthof 52, Den Heider

galerie STILLS moderne kunst

Galerie Stills
Voorstadslaan 68
6541 ST Nijmegen

(024) 641 63 50
www.galeriestills.nl
stills@galeriestills.nl

Uitgave bij de expositie van Elmer de Gruijl van 9 april t/m 22 mei 2011 in Galerie Stills, Nijmegen
Teksten: Ad Lansink
Ontwerp: Kees Hakvoort